

ПРОБЛЕМИ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯМ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА БОЛОНСЬКОЮ МОДЕЛЛЮ

Вступ. Характеристики сучасної світової та європейської економіки визначаються через: – формування сукупних товарних і фінансових потоків у світі на основі спільних рішень, ухвалених у кількох світових центрах; – лібералізацію потоків товарів і капіталу під тиском найпотужніших економік світу, з обмеженнями на вільне переміщення робочої сили; – гармонізацію, координацію та регіоналізацію економічної політики країн-членів різноманітних економічних і політичних угруповань.

Створюються всі передумови для переведення висококваліфікованих кадрів із низькоефективних підприємств і філій у високоефективні, тобто має місце перетікання професійних кадрів із менш розвинених підприємств, стан, континентів у більш розвинені. Паралельно капітал у вигляді інвестицій рухається в протилежному напрямку. Більш розвинені країни прагнуть інвестувати свій капітал у менш розвинені країни, де їхні природні багатства і дешева сировина являють собою сприятливі умови для отримання додаткових прибутків. Ба більше, цей рух капіталу супроводжується передачею брудних і шкідливих технологій із розвинених країн у менш розвинені.

Знання, що лежать в основі економічної системи, мають на увазі наявність освічених людей, які швидко вчаться і змінюють свої здібності відповідно до технологічного розвитку і тенденцій глобального розвитку.

З іншого боку, ми живемо у світі, який змінюється швидше, ніж будь-коли, і для якого характерні: – технологічні інновації; – опір змінам; – зростання населення; – зміна клімату.

Технологічна революція несе із собою дві основні проблеми: – потребує меншого залучення людського потенціалу; – вимагає наявності людей з іншим мисленням. Перше, безумовно, пов'язане з механізацією та автоматизацією процесів. Нова популяція людей має бути: – здатною постійно генерувати ідеї для нових продуктів і послуг; – здатною до гнучкої та швидкої адаптації до частих змін бізнес-середовища; – здатною кілька разів на життя усвідомлено змінити професію та місце роботи.

Небажання змін проявляється через перехідний процес, що зумовлений великою емоційною різницею між поколіннями, яка суттєво впливає на функціонування – старші мають досвід, вироблений в умовах вітчизняної економіки, а молодші зростають у європейському дусі згідно зі встановленими там правилами. При цьому, перехідний етап економіки слід розглядати як такий, що дає нові можливості для бізнесу, а не як загрозу.

Швидке зростання населення світу вказує на те, що планета стає дедалі більш заселеною – населення збільшується на більш ніж 200 000 жителів щодня.

Сьогодні ми зіштовхнулися з серйозними кліматичними змінами на планеті, для яких ми досі не маємо наукового обґрунтування походження, розвитку та передумов для запобігання.

Сучасна система освіти. Наскільки хороша чи погана теперішня система освіти, відповіді поки що немає, і це потребує, у кожному випадку, проведення відповідного аналізу та формування відповідей на такі запитання: – чи має університет свою політику та чітку місію; – яким є рівень академічної свободи та зловживань; – яким є обґрунтований профіль вишу; – чи є проблеми в структурі управління вишем; – чи є в університеті якісний професорсько-викладацький склад; – чи є перевантаженим роботою викладацький склад та чи нехтує він роботою, пов'язаною з дослідженнями; – чи є процес навчання за Болонською моделлю більш вимогливим; – чи пов'язана тенденція до зростання успішності студентів зі зниженням вимог або з кращим розвитком.

Зловживання в університетах. В університетах Сербії існує Кодекс професійної етики. Однак, його не завжди поважають учасники процесу навчання. Є приклади недотримання Кодексу студентами, викладачами, факультетами.

Приклади порушення професійної етики: – списування на іспиті (навушники для диктування, годинник, що прописує, мобільний телефон); – підготовка семінарських і графічних робіт, магістерських робіт..., дипломних і кандидатських дисертацій... за відповідну оплату.

Управління університетом. Існує кілька підходів до управління університетами: – англо-британська традиція (Оксфорд/Кембриджський підхід), що передбачає пошук порядку і свободи шляхом розвитку особистої відповідальності з акцентом на освіту і розвиток особистості за тісного спілкування професорів і студентів; – французька традиція (підхід Наполеона), яка передбачає задоволення соціальних потреб з акцентом на інновації та розвиток. Такий підхід являє собою сильну державну координацію освітніх організацій і програм навчання з розподілом наукових і гуманітарних університетів стосовно професійно-орієнтованих університетів; – німецька традиція (підхід Гумбольдта), що ґрунтується на принципах єдності викладання та дослідження, академічної свободи та інституціональної автономії; – традиція США являє собою комбінацію перерахованих вище моделей, але з іншим способом управління університетами та передбачає таке: місія університетів – це місія університетів.

Проблеми освіти за Болонською моделлю. Поширена сьогодні Болонська модель не вільна від низки проблем: – базове академічне навчання (3+2, 4+1 – ВАС) побудовано таким чином, що випускники володіють компетентностями тільки для певних професій, які можуть не викликати інтересу в роботодавців, і, таким чином, можливість працевлаштування випускників є обмеженою; – чимало учасників процесу позиціонують своє викладання в ВАС, остерігаючись можливої відсутності державного фінансування та невстановленого обсягу МАС, що ускладнює забезпечення норми навантаження.

Питання впровадження інтегрованого навчання. Гостро постає питання про ефективність Болонської системи. Вихід із неї може бути меншою шкодою, ніж збереження неефективної моделі. Чи має це викликати занепокоєння тих, хто навчається, чи викладацького складу?

Концепція результатів навчання спрямована на забезпечення та поліпшення якості вищої освіти й особливо актуальна в європейському освітньому просторі та являє собою вимірний результат досягнення цілей навчання. При цьому важливо визначитися, які програми навчання мають бути на інженерних факультетах і на які компетенції слід орієнтуватися – професійні компетенції: знання, навички та ефективність чи загальні компетенції, що забезпечують найкраще підґрунтя для адаптації у світі та до нових інноваційних технологій.

Реформа освіти. Реформа вищої освіти належить до великих структурних проєктів, розв'язання яких пов'язане із: забезпеченням фінансовими ресурсами, забезпеченням сучасним обладнанням, всебічним розвитком міжнародного співробітництва та, що неминуче, розпадом наявних університетів, що утруднює визначення місії та політики розвитку.

Крім згаданих проблем, необхідно враховувати такі, з якими можливо зустрінеться на етапі реформування: – недостатня підготовка старшокласників; – застарілі навчальні програми; – невідповідність ECTS-кредитів реальному навантаженню студентів; – помірна мобільність студентів і професорсько-викладацького складу; – відсутність зовнішнього оцінювання.

Фінансування вищих навчальних закладів. Вищі навчальні заклади по всій Європі стикаються зі складними фінансовими обставинами, за яких традиційний спосіб фінансування трансформується та розвивається: – державне фінансування в багатьох країнах уже не перебуває на тому рівні, що було раніше, і в багатьох випадках воно є більш вимогливим до конкурентоспроможності; – нинішня економічна та фінансова криза ще більше поглибила ці проблеми та зумовила питання стійкості режиму фінансування вищої освіти, тобто попиту на нові джерела доходу.

Заклучення. Якість освіти має забезпечуватися високим рівнем викладання, а перевага викладання має ґрунтуватися на якісних дослідженнях. Сучасні освітні програми та постійне навчання за екологічно привабливими напрямками: – інформаційні та телекомунікаційні технології; – біомедицина та біотехнології; – наноматеріали; – нові матеріали; – нові джерела енергії; – екологія. Принципово більшого значення набуває інтернаціоналізація – з'єднання з міжнародними освітніми мережами як у сфері освіти, так і в галузі досліджень. При цьому гостро стоять питання реалізації більш ширших прав власності, особливо інтелектуальної.